

**ΕΓΓΡΑΦΟ ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΗΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ
ΤΟΝ ΟΡΙΣΜΟ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ,
ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΥ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΟΝ
ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΥ ΜΕ ΣΗΜΑΝΤΙΚΗ ΙΣΧΥ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ
ΚΑΙ
ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΩΝ ΜΕΤΡΩΝ
ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΗΝ ΑΓΟΡΑ «ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟΣ ΦΩΝΗΤΙΚΩΝ ΚΛΗΣΕΩΝ ΣΕ
ΜΕΜΟΝΩΜΕΝΑ ΔΙΚΤΥΑ ΚΙΝΗΤΗΣ ΤΗΛΕΦΩΝΙΑΣ ΣΕ ΕΠΙΠΕΔΟ ΧΟΝΔΡΙΚΗΣ (Αγορά
2-2014)»
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 7 ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2002/21/ΕΚ**

Αριθμός Εγγράφου:	ΓΕΡΗΕΤ ΕΑ2(2014)/2019
Ημερομηνία:	

Πίνακας Περιεχομένων

ΜΕΡΟΣ 1 ΣΥΝΟΨΗ	4
ΜΕΡΟΣ 2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
2.1. Νομοθετικό Πλαίσιο.....	6
2.2 Προσέγγιση ΕΡΗΕΤ.....	7
2.3. Το Υφιστάμενο Ρυθμιστικό Πλαίσιο.....	8
2.4. Δομή Εγγράφου.....	8
ΜΕΡΟΣ 3 Δομή Αγοράς	8
3.1 Λειτουργία του τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα.....	8
3.2 Δομή αγοράς κινητής τηλεφωνίας.....	9
ΜΕΡΟΣ 4 ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ	12
4.1 Μεθοδολογία Ορισμού Σχετικής Αγοράς.....	12
4.2. Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς.....	15
4.2.1 Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής.....	16
4.3 Επίπεδο Χονδρικής.....	18
4.3.1 Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο; 19	
4.3.2 Ανήκουν ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυα 2 ^{ης} , 3 ^{ης} και 4 ^{ης} γενιάς στην ίδια αγορά;.....	19
4.3.3 Η αυτοπρομήθεια τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας (on-net τερματισμός);.....	19
4.3.4 Σχετική γεωγραφική αγορά.....	19
4.3.5 Συμπέρασμα.....	20
Μέρος 5 Ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά	21
5.1. Εισαγωγή.....	21
5.2 Ανάλυση της λιανικής αγοράς κλήσεων σε κινητά απουσία ρύθμιση της αγοράς χονδρικής.....	21
5.2 Μεριδία Αγοράς.....	22
5.3 Αντισταθμιστική Διαπραγματευτική Ισχύς.....	23
5.4 Ισχύς επί των τιμών.....	23
5.5 Αποτυχία της αγοράς που απαιτεί ex-ante (εκ των προτέρων) ρυθμιστική παρέμβαση.....	23
5.6 Συμπέρασμα.....	24

Μέρος 6	Προτεινόμενες Ρυθμιστικές Υποχρεώσεις	25
6.1	Υφιστάμενη Ρύθμιση και Συνέπειες της	25
6.2	Εφαρμοστέες αρχές κατά την επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων	25
6.3	Προτεινόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις	26
Μέρος 7	Αξιολόγηση Επιπτώσεων Προτεινόμενων Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων	27
7.1	Υποχρέωση διαφάνειας	27
7.2	Υποχρέωση αμεροληψίας (μη διάκρισης)	27
7.3	Υποχρέωση παραχώρησης πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων	28
7.4	Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστοστρέφειας	28
Παράρτημα Α	Ερωτηματολόγιο Προς Παροχείς	30
Παράρτημα Β	Απαντήσεις Παροχέων στο Ερωτηματολόγιο του Παραρτήματος Α	31
Παράρτημα Γ	Σχόλια Παροχέων στη Δημόσια Διαβούλευση και Αξιολόγηση	32
Παράρτημα Δ	Επιστολή ΕΠΑ	33
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε	Αποτελέσματα έρευνας καταναλωτών	34

ΜΕΡΟΣ 1

ΣΥΝΟΨΗ

Σύμφωνα με το εν ισχύ ρυθμιστικό πλαίσιο των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών¹, ο Επίτροπος Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΡΗΕΤ), καλείται να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, καθώς και τη γεωγραφική διάσταση κάθε αγοράς μέσα στην επικράτεια, σύμφωνα με τη διαδικασία για τον ορισμό αγοράς η οποία περιγράφεται στην Οδηγία Πλαίσιο² λαμβάνοντας υπόψη τις Συστάσεις για τις σχετικές αγορές³. Επίσης, ο ΕΡΗΕΤ έλαβε υπόψη του τη Σύσταση της Επιτροπής της 15^{ης} Οκτωβρίου του 2008, για τις κοινοποιήσεις, τις προθεσμίες και τις διαβουλεύσεις που προβλέπονται στο άρθρο 7 της Οδηγίας 2002/21/ΕΚ σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών.

Σύμφωνα με το άρθρο 48(1) του Νόμου 112(Ι)/2004, μετά την ολοκλήρωση του ορισμού των σχετικών αγορών σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 46 και 47 του Νόμου, ο ΕΡΗΕΤ διεξάγει ανάλυση του καθεστώτος ανταγωνισμού, οφείλει να εξετάσει το καθεστώς του ανταγωνισμού που υφίσταται σε κάθε αγορά και να αξιολογήσει το ενδεχόμενο καθορισμού οργανισμού/ών με Σημαντική Ισχύ στην Αγορά, λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες

¹Οδηγία Πλαίσιο, 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαρτίου 2002 σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία Πλαίσιο, ΕΕ 108/33, 24.4.2002 σελ. 33) (εφεξής Οδηγία Πλαίσιο), «Οδηγία 2002/19/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους» (Οδηγία για την πρόσβαση, ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ. 7), (εφεξής Οδηγία για την Πρόσβαση), και Οδηγία 2002/20/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002 για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία για την αδειοδότηση, ΕΕ L108 της 24.4.2002, σελ.21) (εφεξής Οδηγία για την αδειοδότηση), όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009 για την τροποποίηση των Οδηγιών 2002/21/ΕΚ σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/ΕΚ σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεση, και 2002/20/ΕΚ για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. (ΕΕ L 337/37 18.12.2009)

«Οδηγία 2002/22/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002 για την καθολική υπηρεσία και τα δικαιώματα των χρηστών όσον αφορά δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία καθολικής υπηρεσίας, ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ.51), (εφεξής Οδηγία Καθολικής Υπηρεσίας) και «Οδηγία 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 12^{ης} Ιουλίου 2002 σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία για την προστασία της ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, ΕΕ L 201, 31/07/2002, σελ. 37), όπως τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009.

²«Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ.33), (Οδηγία Πλαίσιο όπως τροποποιήθηκε από την οδηγία 2009/140/ΕΚ). Μεταφέρθηκε στην Κυπριακή Νομοθεσία με το Ν.112(Ι)/2004, ως ισχύει τροποποιηθείσα

³Σύσταση της Επιτροπής της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2003 για τις αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα ηλεκτρονικών επικοινωνιών που επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (Ε.Ε. L 114/45, 8/5/2003).

Σύσταση της Επιτροπής της 17^{ης} Δεκεμβρίου του 2007 αναφορικά με σχετικές Αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων ρύθμιση σύμφωνα με την Οδηγία του 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών»(κοινοποιηθείσα υπό τον αριθμό Ε(2007) 5406] (2007/879/ΕΚ),

Σύσταση της Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 σχετικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L295 της 11.10.2014 σ.79).

Γραμμές της Επιτροπής για την Ανάλυση και τη Σημαντική Ισχύ στην Αγορά⁴ («Κατευθυντήριες Γραμμές»).

Στη Σύσταση της Επιτροπής της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014⁵ όπου επί της ουσίας δεν μεταβλήθηκε η υιοθέτηση της δοκιμασίας των τριών κριτηρίων σε σχέση με αυτήν, συνεχίζει να ρυθμίζεται πάνω στο ίδιο κανονιστικό πλαίσιο. Σύμφωνα με το προοίμιο 22 της Σύστασης 2014 οι Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (ΕΡΑ) θα πρέπει να υποβάλλουν στην τρικριτηριακή δοκιμασία τις αγορές που απαριθμούνται στα παραρτήματα της Σύστασης 2014/710/ΕΕ της Επιτροπής. Έτσι αγορές άλλες από εκείνες που έχουν περιληφθεί στο παράρτημα της Σύστασης, ορίζονται βάσει των αρχών του ανταγωνισμού που προβλέπονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τον ορισμό της σχετικής αγοράς για τους σκοπούς του κοινοτικού δικαίου ανταγωνισμού⁶ και ευθυγραμμίζονται με τις Κατευθυντήριες γραμμές για ΣΙΑ, ικανοποιώντας σωρευτικά τα ακόλουθα τρία κριτήρια:

- παρουσία υψηλών και μη παροδικών φραγμών εισόδου στην εν λόγω αγορά
- διάρθρωση αγοράς που δεν τείνει προς την κατεύθυνση αποτελεσματικού ανταγωνισμού μέσα στον σχετικό χρονικό ορίζοντα
- ανεπάρκεια της εφαρμογής μόνο της νομοθεσίας περί ανταγωνισμού για την αντιμετώπιση των αδυναμιών της αγοράς.

Σε περίπτωση που με το πέρας της ανάλυσης του καθεστώτος του ανταγωνισμού σε κάθε σχετική αγορά ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει στον καθορισμό οργανισμού/ών με ΣΙΑ, τότε στα πλαίσια άσκησης των καθηκόντων του επιβάλλει ρυθμιστικά μέτρα σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας Πλαίσιο με στόχο την

- προώθηση του ανταγωνισμού,
- ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, και
- προώθηση των συμφερόντων των πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στα πλαίσια της παρούσας ανάλυσης ο ΕΡΗΕΤ κατέληξε στα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Στο χρονικό πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης, στην σχετική αγορά Τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής δεν υπάρχουν υποκατάστατα ζήτησης και προσφοράς, και η σχετική αγορά αντιστοιχεί σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η σχετική αγορά δεν παρουσιάζεται επαρκώς ανταγωνιστική.

---

⁴Κατευθυντήριες γραμμές για την ανάλυση της αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του ενωσιακού κανονιστικού πλαισίου για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (2018/C 159/01, ΕΕ C 159/1 της 07.05.2018)

⁵ «Σύσταση της Επιτροπής της 9^{ης} Οκτωβρίου 2014» αναφορικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση σύμφωνα με την Οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» 2014/710/ΕΕ, ΕΕ L 295/79 της 11.10.2014, σελ. 79.

⁶ Explanatory Note - Accompanying Document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services – C(2007)5409.

- Η Cyta, η Epic Ltd, η PrimeTel Plc και η Cablenet Communication Systems Ltd κατέχουν σημαντική ισχύ στη σχετική αγορά.
- Η σχετική αγορά απαιτεί ex-ante ρυθμιστική παρέμβαση.
- Ως εκ των ανωτέρω οι παροχείς Cyta, η Epic Ltd, η PrimeTel Plc και η Cablenet Communication Systems Ltd, καθορίζονται ως έχοντες σημαντική ισχύ στη σχετική Αγορά Τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.

ΜΕΡΟΣ 2 ΕΙΣΑΓΩΓΗ

2.1. Νομοθετικό Πλαίσιο

Σύμφωνα με το εν ισχύ Κοινοτικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο, το οποίο προσβλέπει στη δημιουργία ενός κοινού εναρμονιστικού πλαισίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στοχεύει στη μείωση των εμποδίων εισόδου στην αγορά και την ενθάρρυνση των προοπτικών για αποτελεσματικό ανταγωνισμό προς όφελος των καταναλωτών, οι προς ρύθμιση αγορές ορίζονται σύμφωνα με τις αρχές της Ευρωπαϊκής Νομοθεσίας περί ανταγωνισμού και παρατίθενται στις σχετικές προαναφερόμενες Συστάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Επιτροπής). Στα πλαίσια της εξέτασης αγοράς οι ΕΡΑ εξασφαλίζουν ότι σε περίπτωση που προτίθενται να λάβουν μέρος σύμφωνα με την Οδηγία 2009/140/ΕΚ ή τις ειδικές οδηγίες ή προτίθενται να προβλέψουν περιορισμούς, και εφόσον τα εν λόγω μέτρα ή οι περιορισμοί έχουν σημαντικό αντίκτυπο στην σχετική αγορά, να παρέχουν στα ενδιαφερόμενα μέρη δυνατότητα σχολιασμού του σχεδίου μέτρου εντός ευλόγου προθεσμίας. Οι ΕΡΑ δημοσιοποιούν τις διαδικασίες διαβούλευσης προς αυτό τον σκοπό και τα αποτελέσματα της. Κατά την άσκηση των καθηκόντων τους οι ΕΡΑ συμβάλλουν στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς εργαζόμενες από κοινού αλλά και με την Επιτροπή καθώς και με τον BEREC, κατά διαφανή τρόπο, ώστε να εξασφαλίζεται η συνεπής εφαρμογή των διατάξεων της παρούσας οδηγίας και των ειδικών οδηγιών σε όλα τα κράτη μέλη. Προς τον σκοπό αυτό εργάζονται από κοινού ιδίως με την Επιτροπή και τον BEREC για τον προσδιορισμό των τύπων των μέσων και των επανορθωτικών μέτρων που ενδείκνυνται για συγκεκριμένες καταστάσεις που επικρατούν στην Αγορά σύμφωνα με τη διαδικασία που ορίζεται στα άρθρα 6 και 7 της Οδηγίας Πλαίσιο, ως αυτή τροποποιήθηκε με την Οδηγία 2009/140/ΕΚ.

Ο ΕΡΗΕΤ καλείται στα πλαίσια των σχετικών προνοιών της νομοθεσίας να ορίσει σχετικές αγορές στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, λαμβάνοντας υπόψη τις εθνικές συνθήκες, καθώς και τη γεωγραφική διάσταση κάθε αγοράς μέσα στην επικράτεια, σύμφωνα με τη διαδικασία για τον ορισμό αγοράς η οποία περιγράφεται στην Οδηγία Πλαίσιο και λαμβάνοντας υπόψη τις πιο πάνω αναφερόμενες Συστάσεις. Στη συνέχεια ο ΕΡΗΕΤ οφείλει να αναλύσει το καθεστώς του ανταγωνισμού που υφίσταται σε κάθε αγορά και να αξιολογήσει το ενδεχόμενο καθορισμού οργανισμού/ών με ΣΙΑ, λαμβάνοντας υπόψη τις Κατευθυντήριες Γραμμές. Η διαδικασία ανάλυσης αγοράς πρέπει να γίνει το συντομότερο δυνατό μετά την έκδοση ή οποιαδήποτε ενημέρωση της Σύστασης, σύμφωνα με το άρθρο 16 της Οδηγίας Πλαίσιο.

Σε κάθε μια από τις αναγνωρισθείσες αγορές η ΕΡΑ είναι δυνατό να επέμβει ex-ante στα πλαίσια άσκησης των καθηκόντων της μόνο εφόσον η υπό εξέταση αγορά αξιολογείται ως μη επαρκώς ανταγωνιστική, και οργανισμός/οί καθορίζονται με ΣΙΑ⁷. Ο νομοθετικός ορισμός της ΣΙΑ αντιστοιχεί ουσιαστικά στην έννοια της «δεσπόζουσας θέσης» που έχει ορισθεί στη νομολογία

---

⁷ Βλ. άρθρο 14 της Οδηγίας Πλαίσιο ως προς τον νομοθετικό ορισμό της ΣΙΑ.

του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου ως «η θέση οικονομικής ισχύος η οποία επιτρέπει σε ένα οργανισμό να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές του, τους πελάτες τους και τελικά τους καταναλωτές». Τα ρυθμιστικά μέτρα που μπορεί να επιβληθούν από την ΕΡΑ σε αγορά όπου διαπιστώνεται ύπαρξη οργανισμού/ών με ΣΙΑ πρέπει να είναι κατάλληλα και αναλογικά και να αποσκοπούν στην επίτευξη στόχων πολιτικής, όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο, που περιλαμβάνουν κυρίως την

- προώθηση του ανταγωνισμού στην προσφορά υπηρεσιών/δικτύων/σχετικών διευκολύνσεων ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς και την
- προώθηση των συμφερόντων των καταναλωτών.

Σε περίπτωση που η ΕΡΑ αξιολογεί μια αγορά ως αρκούντως ανταγωνιστική τότε σύμφωνα με το άρθρο 16(3) της Οδηγίας Πλαίσιο η ΕΡΑ υποχρεούται

- (α) να μην επιβάλει ρυθμιστικές υποχρεώσεις σε οποιοδήποτε οργανισμό,
- (β) να αποσύρει από επηρεαζόμενο/ους οργανισμό/ούς ρυθμιστικές υποχρεώσεις οι οποίες επιβλήθηκαν στο παρελθόν.

Σε σχέση με την υπό εξέταση αγορά δηλαδή την αγορά Τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής αυτή συμπεριλαμβάνεται στη Σύσταση του 2014⁸ και μετά τον ορισμό της σχετικής αγοράς θα γίνει ανάλυση του καθεστώτος του υφιστάμενου ανταγωνισμού και ανάλογα με τα συμπεράσματα θα καθοριστεί ή όχι οργανισμός με ΣΙΑ και θα επιβληθούν σχετικές ρυθμιστικές υποχρεώσεις.

2.2 Προσέγγιση ΕΡΗΕΤ

Ο ΕΡΗΕΤ σύμφωνα με τις πρόνοιες του Ν.112(Ι)/2004⁹ και της σχετικής δευτερογενούς νομοθεσίας¹⁰, έχει συλλέξει δεδομένα και πληροφορίες από διάφορες πηγές, από το εσωτερικό και το εξωτερικό, συμπεριλαμβανομένων των παροχών δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, με στόχο να διεξάγει με κάθε λεπτομέρεια και στη βάση καθιερωμένων οικονομικών και νομικών αρχών τη δραστηριότητα ορισμού και ανάλυσης της σχετικής αγοράς.

Σημειώνεται ότι η ανάλυση της σχετικής αγοράς στην οποία έχει προβεί ο ΕΡΗΕΤ, περιλαμβάνει πέρα από την εξέταση της κατάστασης της αγοράς στο πρόσφατο παρελθόν και το συστατικό της «προοπτικής»¹¹, λαμβάνει δηλαδή υπόψη αναμενόμενες τεχνολογικές και οικονομολογικές

---

⁸Σύσταση της Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 σχετικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L295 της 11.10.2014 σ.79).

⁹Ο περί Ρυθμίσεως Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών και Ταχυδρομικών Υπηρεσιών Νόμος του 2004, Ν.112(Ι)/2004

¹⁰Το περί Καθορισμού των Διαδικασιών Ορισμού και Ανάλυσης Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Διάταγμα του 2005, Κ.Δ.Π.147/2005, η περί Μεθοδολογίας Ορισμού των Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Απόφαση του 2005, Κ.Δ.Π.148/2005.

¹¹Explanatory Note - Accompanying Document to the Commission Recommendation on Relevant Product and Service Markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communications networks and services – C(2007)5409.

εξελιξεί μέσα στην περίοδο που μεσολαβεί μέχρι την επόμενη ανάλυση της σχετικής αγοράς, η οποία τοποθετείται σε χρονικό ορίζοντα τριών (3) ετών από τον παρόντα χρόνο (χρονικό πλαίσιο παρούσας ανάλυσης).

2.3. Το Υφιστάμενο Ρυθμιστικό Πλαίσιο

Με βάση τις Αποφάσεις του 2015¹² ο ΕΡΗΕΤ έχει καθορίσει τους τέσσερις παροχείς κινητής τηλεφωνίας ως οργανισμούς με Σημαντική Ισχύ στην αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.

Ως εκ τούτου έχουν επιβληθεί στην Cyta, η Epic Ltd, η PrimeTel Plc και η Cablenet Communication Systems Ltd υποχρεώσεις παραχώρησης πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων σε ενδιαφερόμενους παροχείς, διαφάνειας μέσω της παροχής πληροφοριών και της δημοσίευσης Υποδείγματος Προσφοράς, αμεροληψίας (μη διάκρισης), λογιστικού διαχωρισμού, ελέγχου τιμών και προσφοράς των σχετικών Υπηρεσιών Πρόσβασης με συνθήκες κοστοστρέφειας.

2.4. Δομή Εγγράφου

Η δομή του υπολοίπου κειμένου του παρόντος εγγράφου έχει ως εξής:

Μέρος 3:	Δομή Αγοράς
Μέρος 4:	Ορισμός της Σχετικής Αγοράς
Μέρος 5:	Εξέταση Σχετικής Αγοράς
Μέρος 6:	Προτεινόμενες Ρυθμιστικές Υποχρεώσεις
Μέρος 7:	Αξιολόγηση Επιπτώσεων προτεινόμενων Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων

Παράρτημα Α – Ερωτηματολόγιο Προς Παροχείς

Παράρτημα Β – Απαντήσεις Παροχέων στο Ερωτηματολόγιο του Παραρτήματος Α

Παράρτημα Γ – Σχόλια Παροχέων στη Δημόσια Διαβούλευση και Αξιολόγηση

Παράρτημα Δ – Επιστολή ΕΠΑ

ΜΕΡΟΣ 3 Δομή Αγοράς

3.1 Λειτουργία του τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα

Ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής τηλεφωνίας 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς αποτελεί απαραίτητη συνιστώσα για την ολοκλήρωση των κλήσεων των συνδρομητών σταθερής ή και κινητής τηλεφωνίας. Τον τερματισμό κλήσεων την προμηθεύεται ο παροχέας του καλούντος συνδρομητή από τον παροχέα κινητού δικτύου του καλούμενου συνδρομητή. Ο παροχέας που εκκινεί την κλήση μπορεί να είναι παροχέας σταθερής ή κινητής τηλεφωνίας ή ακόμα και ο ίδιος ο παροχέας που τερματίζει την κλήση για τις περιπτώσεις εκείνες όπου η κλήση αφορά δύο συνδρομητές του ίδιου δικτύου (on-net κλήση).

---

¹²ΑΔΠ 595/2015, ΑΔΠ 596/2015, ΑΔΠ 597/2015 και ΑΔΠ 598/2015

Εξέταση Αγοράς: Τερματισμός Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής (Αγορά 2-2014)

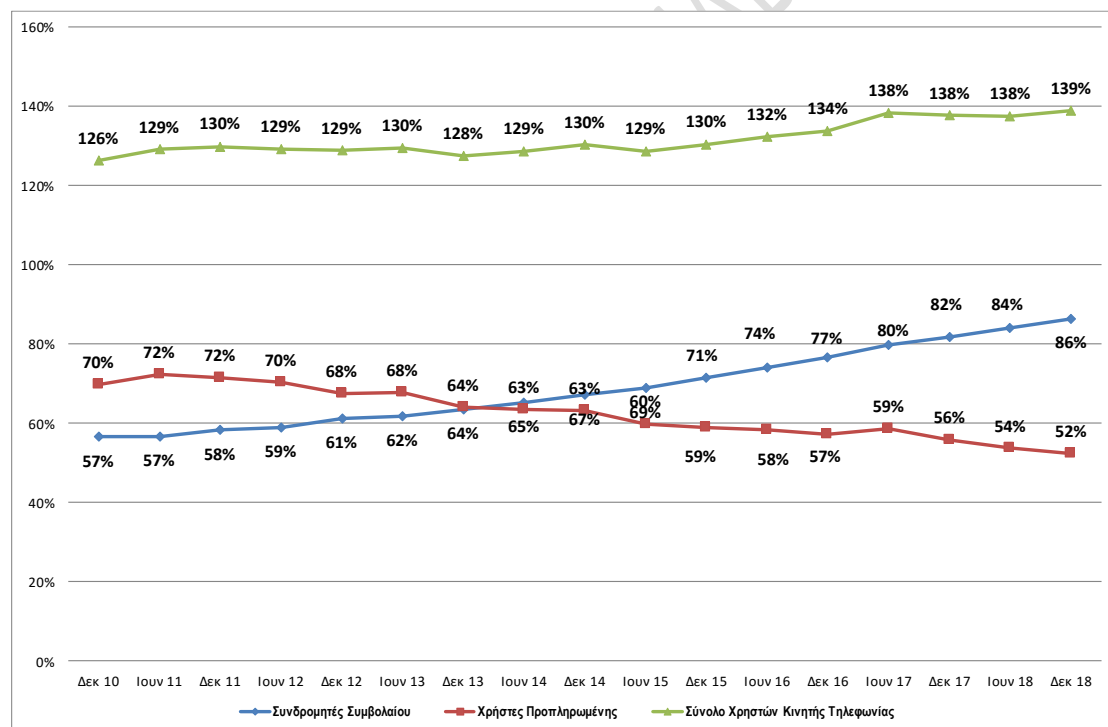
Ο τερματισμός κλήσεων σε κινητά δίκτυα στην Κύπρο πραγματοποιείται και χρεώνεται σε επίπεδο χονδρικής από τον παροχέα του δικτύου κινητής του καλούμενου ανεξάρτητα από το εάν είναι παροχέας κινητού δικτύου (MNO) ή παροχέας κινητού ιδεατού δικτύου (MVNO), στο δίκτυο από το οποίο εκκινεί η κλήση. Η χονδρική τιμή τερματισμού αποτελεί συνιστώσα της τιμής λιανικής την οποία ο καλών συνδρομητής πληρώνει.

3.2 Δομή αγοράς κινητής τηλεφωνίας

Στην αγορά κινητής τηλεφωνίας δραστηριοποιούνται τρεις παροχείς κινητών δικτύων (MNO), Cyta, η Eric Ltd, η PrimeTel Plc καθώς και ένα παροχέας εικονικού δικτύου κινητής (MVNO), η Cablenet Communication Systems Ltd, η οποία ως ο επιτυχών πλειοδότης στο «Διαγωνισμό για τη Χορήγηση Ατομικού Δικαιώματος Χρήσης του Φάσματος Ραδιοσυχνοτήτων (800 MHz, 2600 MHz) για την Ίδρυση και Λειτουργία Δικτύων Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών για την Παροχή Υπηρεσιών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών» δραστηριοποιείται πλέον ως MNO.

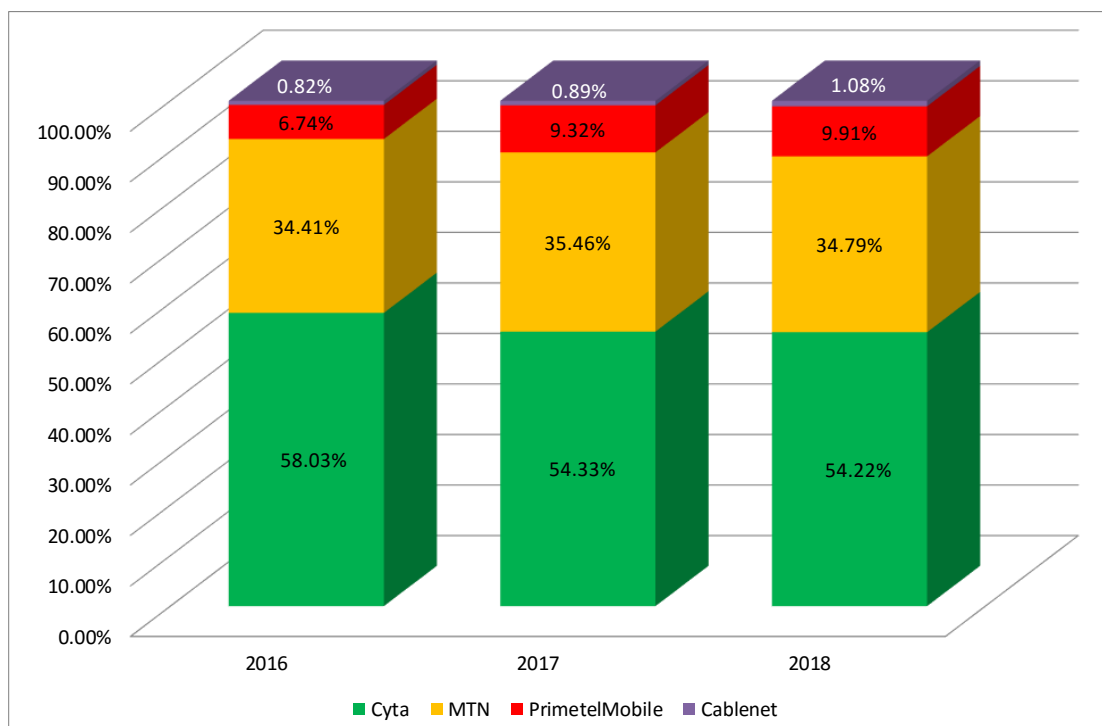
Στα γραφήματα που ακολουθούν παρουσιάζονται αναλυτικά στοιχεία της λιανικής αγοράς της κινητής τηλεφωνίας.

Γράφημα 1: Διείσδυση Κινητής τηλεφωνίας

Η διείσδυση της κινητής τηλεφωνίας σε σχέση με το πληθυσμό της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι πάνω από 130% με τα τελευταία 4 εξάμηνα να είναι περίπου στο 138%.

Γράφημα 2: Μεριδια Κινητής Τηλεφωνίας

Γράφημα 3: Γεωγραφική Κάλυψη Δικτύων ανά Τεχνολογία

Γράφημα 4: Πληθυσμιακή Κάλυψη Δικτύων ανά Τεχνολογία

Η πληθυσμιακή κάλυψη όλων των παροχέων αγγίζει σχεδόν το 100% για όλα τα είδη τεχνολογίας. Γεωγραφικά μόνο το 4G παρουσιάζει χαμηλότερη κάλυψη σε σχέση με το 3G και 2G με την πληθυσμιακή κάλυψη του όμως να κυμαίνεται μεταξύ 97%-98%. Αναμένεται δε πως η κάλυψη 4G θα αυξηθεί περαιτέρω σύντομα σύμφωνα με τις σχετικές ανακοινώσεις των παροχέων.

Γράφημα 5: Συνολική κίνηση τερματισμού φωνητικών κλήσεων στα δίκτυα κινητής

Το γράφημα 5 και αντίστοιχος πίνακας περιλαμβάνει αναλυτικά τις ακόλουθες πληροφορίες ανά έτος και διαφορά σε σχέση με προηγούμενο έτος: τερματισμός εντός δικτύου κινητών (on-net), εθνική εισερχόμενη από κινητά δίκτυα, εθνική εισερχόμενη από σταθερά δίκτυα, διεθνής εισερχόμενη). Από το πιο πάνω γράφημα διαφαίνεται μια αυξητική τάση του συνολικού τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα.

ΜΕΡΟΣ 4 ΟΡΙΣΜΟΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

4.1 Μεθοδολογία Ορισμού Σχετικής Αγοράς

Σύμφωνα με το άρθρο 4 της Απόφασης¹³ του Επιτρόπου, ο ΕΡΗΕΤ καλείται να προχωρήσει στη διαδικασία ορισμού των σχετικών αγορών που ανταποκρίνονται στις συνθήκες της εθνικής αγοράς και στην προκείμενη περίπτωση στην ανάλυση της σχετικής αγοράς αναφορικά με την τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο

---

¹³ Κ.Δ.Π. 148/2005

χονδρικής» και στην εκτίμηση του καθεστώτος του ανταγωνισμού στη σχετική αυτή αγορά, σύμφωνα με την Οδηγία Πλαίσιο¹⁴, τη Σύσταση¹⁵ και τις Κατευθυντήριες γραμμές¹⁶.

Ο στόχος της διεξαγωγής της διαδικασίας ορισμού της αγοράς, η οποία αποτελεί μέσο για την αξιολόγηση της επάρκειας του ανταγωνισμού και κατ' επέκταση της αναγκαιότητας επιβολής ex-ante ρυθμιστικών υποχρεώσεων, είναι να αναγνωρίσει μέσα από μια συστηματική διαδικασία τους ανταγωνιστικούς περιορισμούς που οι δραστηριοποιημένοι παροχείς σε μια αγορά αντιμετωπίζουν. Μέσα από μια τέτοια διαδικασία αναγνωρίζονται οι πραγματικοί και οι εν δυνάμει ανταγωνιστές οι οποίοι δυνατόν να περιορίσουν αλλήλους από του να επιδεικνύουν συμπεριφορά ανεξάρτητη από αυτή που θα αναμένετο ως αποτέλεσμα της ύπαρξης αποδοτικού ανταγωνισμού.

Το αποτέλεσμα του ορισμού της σχετικής αγοράς εξαρτάται από την κατάληξη της εφαρμογής των κριτηρίων υποκατάστασης ζήτησης και υποκατάστασης προσφοράς καθώς και από τον χρόνο που έχει καθορισθεί ως χρονικό πλαίσιο της παρούσας εξέτασης¹⁷.

Σύμφωνα με νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων¹⁸, μια σχετική αγορά προϊόντων περιλαμβάνει όλα τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο αναφορικά με τα αντικειμενικά τους χαρακτηριστικά, βάσει των οποίων είναι ιδιαίτερα κατάλληλα για την ικανοποίηση των διαρκών αναγκών των καταναλωτών, τις τιμές τους ή την επιδιωκόμενη χρήση τους, αλλά και τις συνθήκες του ανταγωνισμού όπως και την ύπαρξη της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά. Επομένως, ο καθορισμός της σχετικής αγοράς θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις υπηρεσίες που οι τελικοί χρήστες χρησιμοποιούν για τις ίδιες ανάγκες (τελική χρήση).

Σημειώνεται ότι η χρήση του όρου «σχετική» αγορά υποδηλεί αξιολόγηση και της γεωγραφικής διάστασης της αγοράς, δηλαδή αξιολόγηση της προσφοράς/ζήτησης υπηρεσιών/προϊόντων σε μια γεωγραφική περιοχή και της ομοιογένειας στις συνθήκες ανταγωνισμού που παρατηρούνται, και η οποία δύναται να διακριθεί από γειτονική γεωγραφική περιοχή, στην οποία οι συνθήκες ανταγωνισμού είναι ουσιαστικά διαφορετικές¹⁹.

¹⁴ Οδηγία Πλαίσιο, 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7^{ης} Μαρτίου 2002 σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία Πλαίσιο, ΕΕ 108/33, 24.4.2002 σελ. 33) (εφεξής Οδηγία Πλαίσιο), «Οδηγία 2002/19/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 7ης Μαρτίου 2002 σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες, καθώς και με τη διασύνδεσή τους» (Οδηγία για την πρόσβαση, ΕΕ L 108 της 24.4.2002, σελ. 7), (εφεξής Οδηγία για την Πρόσβαση), και Οδηγία 2002/20/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002 για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών» (Οδηγία για την αδειοδότηση, ΕΕ L108 της 24.4.2002, σελ.21) (εφεξής Οδηγία για την αδειοδότηση), όπως αυτές τροποποιήθηκαν με την Οδηγία 2009/140/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 25^{ης} Νοεμβρίου 2009 για την τροποποίηση των Οδηγιών 2002/21/EK σχετικά με το κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών, 2002/19/EK σχετικά με την πρόσβαση σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών και συναφείς ευκολίες καθώς και με τη διασύνδεσή, και 2002/20/EK για την αδειοδότηση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών. (ΕΕL 337/37 18.12.2009)

¹⁵ Σύσταση της Επιτροπής της 9ης Οκτωβρίου 2014 σχετικά με σχετικές αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, οι οποίες επιδέχονται εκ των προτέρων κανονιστική ρύθμιση, σύμφωνα με την οδηγία 2002/21/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (ΕΕ L295 της 11.10.2014 σ.79).

¹⁶ Κατευθυντήριες Γραμμές της Επιτροπής για την ανάλυση αγοράς και την εκτίμηση της σημαντικής ισχύος στην αγορά βάσει του κοινοτικού πλαισίου κανονιστικών ρυθμίσεων για τα δίκτυα και τις υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (2018/C/159/01),

¹⁷ Η ex-ante ρύθμιση αφορά στον εντοπισμό έλλειψης επαρκούς ανταγωνισμού μέσα σε ένα συγκεκριμένο χρονικό πλαίσιο (χρονικό πλαίσιο παρούσας ανάλυσης).

¹⁸ Υπόθεση 322/81, Michelin v. Commission (1983) ECR 3461; Υπόθεση IV/31.533 και IV/34.072 AKZO v Commission; Υπόθεση C-62/86 [1991] ECR I-3359; Υπόθεση C-333/94 TetraPak v Commission.

¹⁹ Υπόθεση 27/76 Unileited Brands v. Commission (1978) ECR 207.

Επιπρόσθετα, αναγνωρίζεται ότι παραδοσιακά²⁰ στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών το γεωγραφικό εύρος μιας αγοράς καθορίζεται από την έκταση που καλύπτει το δίκτυο ή/και από πιθανούς περιορισμούς που επιβάλλονται από νομικά ή ρυθμιστικά μέτρα.

A. Σχετική Αγορά Προϊόντος/Υπηρεσιών

Όπως έχει αναφερθεί και πιο πάνω, μια σχετική αγορά προϊόντων αποτελείται από το σύνολο των προϊόντων ή υπηρεσιών που είναι επαρκώς εναλλάξιμα ή υποκατάστατα, όχι μόνο από την άποψη των αντικειμενικών χαρακτηριστικών τους, βάσει των οποίων είναι ιδιαίτερα κατάλληλα για την ικανοποίηση των διαρκών αναγκών των καταναλωτών, της τιμής ή της επιδιωκόμενης χρήσης τους, αλλά και τις συνθήκες ανταγωνισμού ή/ και τη διάρθρωση της προσφοράς και της ζήτησης στην εν λόγω αγορά.

Προϊόντα ή υπηρεσίες που είναι σε μικρό μόνο η σχετικό βαθμό εναλλάξιμα μεταξύ τους δεν αποτελούν μέρος της ίδιας αγοράς. Συνεπώς, οι ΕΡΑ πρέπει να ορίσουν τις σχετικές αγορές προϊόντων ή υπηρεσιών ομαδοποιώντας τα προϊόντα ή τις υπηρεσίες που χρησιμοποιούνται από τους καταναλωτές για τις ίδιες ανάγκες (τελική χρήση).

Ο ορισμός της σχετικής αγοράς προσδιορίζει τους περιορισμούς που υφίστανται οι παροχείς κατά τον καθορισμό των τιμών τους λόγω υποκατάστασης από πλευράς προσφοράς και ζήτησης. Για το σκοπό ορισμού της σχετικής αγοράς, ο ΕΡΗΕΤ λαμβάνει υπόψη μια σειρά μεθόδων κατά την αξιολόγηση της υποκατάστασης της ζήτησης και της προσφοράς, συμπεριλαμβανομένου και του SSNIP τεστ, όπου αυτό είναι πρακτικά δυνατό.

Οι δύο κύριοι περιορισμοί στον καθορισμό των τιμών αφορούν:

- Στην δυνατότητα των καταναλωτών να υποκαταστήσουν τα σχετικά προϊόντα με άλλα (υποκατάσταση της ζήτησης) και
- Στην δυνατότητα των προμηθευτών να μεταστρέψουν, ή να αυξήσουν την παραγωγή για την παροχή των σχετικών προϊόντων (υποκατάσταση της προσφοράς) ανταποκρινόμενοι σε μια σχετική αύξηση τιμών.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές προκειμένου να ολοκληρωθεί η ανάλυση του ορισμού της αγοράς, οι ΕΡΑ, πέρα από την εξέταση των προϊόντων ή των υπηρεσιών των οποίων τα χαρακτηριστικά, οι τιμές και η τελική χρήση είναι επαρκώς εναλλάξιμα, θα πρέπει να εξετάσουν, όπου είναι απαραίτητο, και τις συνθήκες της υποκατάστασης της ζήτησης και της προσφοράς εφαρμόζοντας το τεστ υποθετικού μονοπωλίου. Η εξέταση του «υποθετικού μονοπωλιακού παροχέα» (Hypothetical Monopolist Test) είναι ένα χρήσιμο εργαλείο που χρησιμοποιείται συχνά για να προσδιορίσει τα στενά υποκατάστατα από πλευράς ζήτησης και προσφοράς. Ένα προϊόν θεωρείται ότι αποτελεί μια ξεχωριστή αγορά εάν ένας υποθετικός μονοπωλιακός παροχέας θα μπορούσε να επιβάλει μία μικρή αλλά σημαντική, μη μεταβατική αύξηση στην τιμή του προϊόντος – έως και 10% - (Small but Significant, non Transitory Increase in Price – SSNIP) πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο τιμών χωρίς απώλεια των πωλήσεων. Εάν μια τέτοια άνοδος τιμών ήταν ασύμφορη, επειδή οι καταναλωτές θα μεταπηδούσαν σε άλλα προϊόντα, ή επειδή οι προμηθευτές άλλων προϊόντων θα άρχιζαν να ανταγωνίζονται με τον υποθετικό

---

²⁰Υπόθεση IV/M.1025, Mannesman/Olivetti/Infostrad.

μονοπωλιακό παροχέα, ο ορισμός της αγοράς θα έπρεπε να επεκταθεί για να περιλάβει τα υποκατάστατα προϊόντα.

Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της ΕΕ, η υποκατάσταση της ζήτησης επικεντρώνεται στον εναλλάξιμο χαρακτήρα των προϊόντων ή των υπηρεσιών από την σκοπιά του αγοραστή. Η κατάλληλη οριοθέτηση της αγοράς προϊόντων μπορεί, ωστόσο, να απαιτεί περαιτέρω εξέταση της δυναμικής υποκαταστασιμότητας από την πλευρά της προσφοράς.

Από την πλευρά της υποκατάστασης της ζήτησης σε επίπεδο χονδρικής εξετάζεται το ενδεχόμενο ο παροχέας που προμηθεύεται τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε ένα κινητό δίκτυο να μεταστραφεί στην προμήθεια άλλων χονδρικών υπηρεσιών προκειμένου να προσφέρει λιανικές υπηρεσίες κινητής τηλεφωνίας στην περίπτωση που υπάρξει αύξηση τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητό δίκτυο από έναν υποθετικό παροχέα της τάξεως του 5% έως 10%.

Αναφορικά με την υποκατάσταση της προσφοράς, οι Κατευθυντήριες Γραμμές²¹ καθορίζουν ότι εκτιμώντας τη δυνατότητα υποκατάστασης από την πλευρά της προσφοράς, οι ΕΡΑ μπορούν επίσης να λάβουν υπόψη την περίπτωση επιχειρήσεων που δεν δραστηριοποιούνται στη σχετική αγορά προϊόντων να εισέλθουν στην εν λόγω αγορά, εντός λογικού χρονικού διαστήματος, μετά από μικρή και διαρκή αύξηση της σχετικής τιμής. Σε περιπτώσεις όπου το συνολικό κόστος αλλαγής της παραγωγής προκειμένου να παραχθεί το εν λόγω προϊόν είναι σχετικά αμελητέο, το προϊόν αυτό μπορεί να περιληφθεί στον ορισμό της αγοράς προϊόντων. Το γεγονός ότι μία ανταγωνίστρια επιχείρηση διαθέτει ορισμένα από τα στοιχεία του ενεργητικού τα οποία απαιτούνται για την παροχή συγκεκριμένης υπηρεσίας είναι άνευ σημασίας εάν χρειάζονται σημαντικές πρόσθετες επενδύσεις για την εμπορία και επικερδή παροχή των υπό εξέταση υπηρεσιών. Οι ΕΡΑ πρέπει να αξιολογήσουν επίσης αν ένας δεδομένος προμηθευτής θα χρησιμοποιούσε ή θα άλλαζε το παραγωγικό του δυναμικό για την παραγωγή του σχετικού προϊόντος ή θα πρόσφερε την σχετική υπηρεσία (για παράδειγμα, αν η παραγωγική τους ικανότητα δεσμεύεται από μακροπρόθεσμες συμφωνίες προμήθειας κ.λπ.). Η υποθετική υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς δεν επαρκεί σε ό,τι αφορά τον ορισμό της αγοράς.

4.2. Σχέση μεταξύ λιανικής και χονδρικής αγοράς

Ο ΕΡΗΕΤ ως αφετηρία των χονδρικών αγορών τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής εξετάζει πρώτα την σχετική αγορά λιανικής, με μια εις βάθος χρονο προοπτική (forward looking), δεδομένου ότι η ζήτηση των χονδρικών προϊόντων προκύπτει από τη ζήτηση σε επίπεδο λιανικής και συνεπώς επηρεάζεται από τα χαρακτηριστικά της. Αυτό σημαίνει ότι επιπλέον των «άμεσων» περιορισμών εξαιτίας της υποκατάστασης σε επίπεδο χονδρικής, πρέπει να αξιολογηθούν και οι «έμμεσοι περιορισμοί» από το επίπεδο λιανικής. Οι έμμεσοι περιορισμοί προκύπτουν επειδή οι τυχόν αυξήσεις σε χονδρικό επίπεδο ενδεχομένως θα περάσουν στο επίπεδο λιανικής, προκαλώντας μετακινήσεις συνδρομητών, μειώνοντας έτσι τους όγκους στο χονδρικό επίπεδο. Τέτοιου είδους περιορισμοί μπορεί να οδηγήσουν στη συμπερίληψη στην αγορά προϊόντων, τα οποία δεν ασκούν άμεσους αλλά έμμεσους περιορισμούς.

4.2.1 Σχετική αγορά προϊόντων λιανικής

Προκειμένου να ορίσει τη λιανική αγορά προϊόντος η οποία είναι συνέπεια της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής, ο ΕΡΗΕΤ εξετάζει τα παρακάτω:

- Κατά πόσο οι κλήσεις που τερματίζονται προς σταθερά δίκτυα ανήκουν στην ίδια αγορά με τις κλήσεις προς κινητά δίκτυα,
- Κατά πόσο οι κλήσεις που τερματίζονται σε δίκτυα 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς είναι μεταξύ τους υποκατάστατες, και άρα ανήκουν στην ίδια σχετική αγορά,
- Κατά πόσο η χρήση υπηρεσίας μηνυμάτων (SMS/IM) αποτελεί υποκατάστατο της κλήσης προς κινητό,
- Κατά πόσο οι κλήσεις VoIP μέσω εφαρμογών OTTs ανήκουν στην ίδια αγορά με τις κλήσεις προς κινητό μέσω των παραδοσιακών δικτύων κινητής.

4.2.1.1. Ανήκουν οι κλήσεις προς σταθερό δίκτυο στην ίδια σχετική αγορά με τις κλήσεις προς κινητό δίκτυο;

Κατά κανόνα μία κλήση σε σταθερό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο μιας κλήσης σε κινητό, για το λόγο ότι η σταθερή γραμμή του καλούμενου σχετίζεται με σταθερή τοποθεσία στην οποία πρέπει να βρίσκεται ο καλούμενος για να ολοκληρωθεί η κλήση. Σε περίπτωση που ο καλούμενος δεν βρίσκεται στην τοποθεσία στην οποία βρίσκεται η σταθερή γραμμή τότε η δυνατότητα επικοινωνίας δεν είναι εφικτή. Αντίθετα, οι κλήσεις προς κινητό δίνουν την ευκαιρία άμεσης επικοινωνίας, η οποία είναι σημαντικός παράγοντας στην απόφαση του τελικού χρήστη για το αν θα πραγματοποιήσει κλήση προς σταθερό ή κινητό αριθμό.

Σε σχετική ερώτηση στην έρευνα καταναλωτών²² τί θα έκαναν σε περίπτωση αύξησης της τιμής των κλήσεων από κινητό σε κινητό κατά 10%, το 40% απάντησε ότι θα έκανε την ίδια χρήση ενώ το 46% θα έκανε ενέργειες για μείωση της δαπάνης. Στους τρόπους μείωσης της δαπάνης στην απάντηση «θα μειώνετε τις κλήσεις σε άλλα κινητά προτιμώντας να καλείτε περισσότερο σε σταθερές γραμμές;» το 54% απάντησε σίγουρα όχι ή μάλλον όχι, το 15% δήλωσε δεν γνωρίζουν δεν απαντούν, και μόλις το 30% απάντησε σίγουρα ναι και μάλλον ναι. Ως εκ τούτου 86% του συνόλου των συνδρομητών δεν το θεωρεί ως υποκατάστατο ενισχύοντας την κατάληξη πως η κλήση σε σταθερό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως υποκατάστατο της κλήσης σε κινητό. Σε συνέχεια του πιο πάνω, συνηγορεί περαιτέρω το γεγονός πως η διείσδυση της σταθερής τηλεφωνίας στα νοικοκυριά κυμαίνεται στο 54%²³ συγκριτικά με την πληθυσμιακή διείσδυση σύμφωνα με τα στοιχεία παρατηρητηρίου αγοράς, της κινητής η οποία ανέρχεται στο 139%, με το 99.8% των ατόμων να διαθέτουν τουλάχιστο μια γραμμή σύμφωνα με την έρευνα καταναλωτών.

4.2.1.2 Κλήση σε δίκτυο 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς

Οι κλήσεις προς αριθμούς κινητής είναι κλήσεις σε μη γεωγραφικούς αριθμούς που τερματίζονται από τον παροχέα δικτύου κινητής στον οποίο είναι συνδρομητής ο καλούμενος. Τέτοιου είδους κλήσεις τιμολογούνται με βάση την αρχή «ο καλών πληρώνει».

²²Έρευνα Καταναλωτών που διεξήγαγε η εταιρεία NOVERNA για λογαριασμό του ΓΕΡΗΕΤ (Ιούνιος 2019) (Βλ Παράρτημα Ε).

²³ Βλ. έρευνα καταναλωτών (Παράρτημα Ε).

Λαμβάνοντας υπόψη τα ψηλά ποσοστά γεωγραφικής και πληθυσμιακής κάλυψης (βλ. γραφήματα 3 και 4) και τις απαντήσεις των παροχών στα σχετικά ερωτηματολόγια, αναφορικά με το πώς επιλέγεται τεχνικά το δίκτυο που θα υλοποιηθεί ο τερματισμός κλήσης:

...

Ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει ότι ο καλών συνδρομητής στο επίπεδο λιανικής, όπως και το δίκτυο του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής, δεν έχουν την τεχνική δυνατότητα να επιλέξουν αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο 2^{ης}, 3^{ης} ή 4^{ης} γενιάς. Όσον αφορά τα τεχνικά χαρακτηριστικά και την ποιότητα της υπηρεσίας, δεν υπάρχει ουσιαστική διαφοροποίηση ανάμεσα στις υπό εξέταση υπηρεσίες. Ως εκ τούτου, ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι από λειτουργικής άποψης δεν υπάρχει διαφοροποίηση στις κλήσεις που τερματίζονται σε 2G δίκτυο και στις κλήσεις που τερματίζονται σε 3G δίκτυο και συνεπώς θα πρέπει να συμπεριληφθούν στην ίδια αγορά.

Τα ίδια δεδομένα και το ίδιο συμπέρασμα ισχύει και στην περίπτωση όπου διαθέσουν οι παροχείς τερματισμού πάνω από το δίκτυο 4^{ης} γενιάς (4G-LTE) μέσω υπηρεσίας voice over LTE (VoLTE)²⁴. Η εν λόγω προσέγγιση συνάδει πλήρως με την αρχή της τεχνολογικής ουδετερότητας.

Η ως άνω προσέγγιση συνάδει πλήρως και με τη θέση της Ε.Ε. στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης του 2014 (Κεφάλαιο 4.1.3 relevant product market).

4.2.1.3. Χρήση υπηρεσίας γραπτών μηνυμάτων (SMS/IM)

Η αποστολή γραπτών μηνυμάτων δεν μπορεί να θεωρηθεί υποκατάστατο της φωνητικής κλήσης αφού πέρα από το περιορισμένο μέγεθος του μηνύματος (μέχρι 160 χαρακτήρες μπορούν να σταλούν) δεν εξασφαλίζει την άμεση επικοινωνία μεταξύ του αποστολέα και του παραλήπτη σε «πραγματικό χρόνο». Επιπρόσθετα, διαφορετική λιανική τιμολόγηση των μηνυμάτων SMS – σε σχέση με τις υπηρεσίες φωνής – δεικνύει ότι οι ίδιες αυτές υπηρεσίες δεν είναι υποκατάστατα. Συμπερασματικά, ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι τα SMS είναι συμπληρωματικές και όχι υποκατάστατες υπηρεσίες.

Το ίδιο συμπέρασμα αλλά σε μεγαλύτερο βαθμό ισχύει και για τα στιγμιαία μηνύματα δεδομένης και της ανάγκης ύπαρξης συνδρομής σε υπηρεσίες δεδομένων (σταθερής ή κινητής) του καλούμενου μέσω της οποίας θα παραδίδονται τα άμεσα μηνύματα.

Σε σχετική ερώτηση στην έρευνα καταναλωτών τι θα έκαναν σε περίπτωση αύξησης της τιμής των κλήσεων από κινητό κατά 10%, το 40% απάντησε ότι θα έκανε την ίδια χρήση ενώ το 46% θα έκανε ενέργειες για μείωση της δαπάνης. Από το 46% που θα έψαχνε τρόπους μείωσης της δαπάνης στη απάντηση «Θα προτιμούσατε να στέλνετε SMS ή μήνυμα μέσω Viber, Whatsapp, messenger αντί να κάνετε κλήση;» το 50% απάντησε σίγουρα όχι ή μάλλον όχι το 18% δήλωσε δεν γνωρίζουν δεν απαντούν και μόλις το 33% απάντησε σίγουρα ναι και μάλλον ναι. Στο σύνολο το συνδρομητών αυτό μεταφράζεται σε 85% που δεν θεωρεί το SMS/IM ως

---

²⁴Στην παρούσα φάση για την διενέργεια κλήσεων οι τοπικοί παροχείς δύνανται να χρησιμοποιήσουν αυτόματη μετάπτωση της κλήσης σε δίκτυα 3G και GSM.

υποκατάστατο των κλήσεων προς κινητό ενισχύοντας το συμπέρασμα ότι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα.

4.2.1.4. Κλήσεις VoIP μέσω εφαρμογών OTTs

Τα έξυπνα τηλέφωνα (smartphones) δίνουν τη δυνατότητα στον χρήστη να πραγματοποιεί φωνητικές κλήσεις VoIP με την χρήση εφαρμογών OTTs- όπως π.χ. Skype, Viber, WhatsApp. Ειδικότερα, για την περίπτωση αντικατάστασης της φωνητικής κλήσης προς τερματικό συνδεδεμένο με δίκτυο κινητής με κλήση μέσω διαδικτύου, αν και η κλήση δυνατόν να γίνεται χωρίς χρέωση, ή σε ανταγωνιστικές τιμές πρέπει, ως προϋπόθεση, ο καλών και ο καλούμενος να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο την συγκεκριμένη χρονική στιγμή (είτε μέσω δεδομένων κινητής είτε μέσω της σύνδεσης τους σε δίκτυο WiFi). Αναφορικά με τη σύνδεση του συνδρομητή σε δίκτυο WiFi, η ανάγκη φυσικής παρουσίας του χρήστη κοντά σε σημείο παροχής υπηρεσιών ασύρματου δικτύου για να μπορεί να γίνει η σύνδεση στο δίκτυο, καθώς και η αδυναμία διατήρησης της ασύρματης σύνδεσης κατά τη μετακίνηση του χρήστη εκτός της εμβέλειας του ασύρματου δικτύου καθιστά μη υποκαταστάσιμες τις δύο υπηρεσίες, δηλαδή την πραγματοποίηση φωνητικής κλήσης μέσω διαδικτύου με σύνδεση σε ασύρματο δίκτυο.

Η διενέργεια φωνητικών κλήσεων μέσω διαδικτύου με σύνδεση σε υπηρεσίες δεδομένων του δικτύου κινητής, απαιτεί συνδρομή του καλούντα σε προγράμματα υπηρεσιών δεδομένων και του καλούμενου είτε μέσω WiFi είτε μέσω υπηρεσίας δεδομένων κινητής κάτι που περιορίζει την απρόσκοπτη διενέργεια κλήσεων.

Περαιτέρω σε, σχετική ερώτηση στην έρευνα καταναλωτών τι θα έκαναν σε περίπτωση αύξησης της τιμής των κλήσεων από κινητό κατά 10%, το 40% απάντησε ότι θα έκανε την ίδια χρήση ενώ το 46% θα έκανε ενέργειες για μείωση της δαπάνης. Από το 46% που θα έψαχνε τρόπους μείωσης της δαπάνης στη απάντηση «Θα κάνατε πολύ περισσότερες κλήσεις μέσω υπηρεσιών δεδομένων όπως Viber, messenger, Whatsapp κτλ;» το 54% απάντησε σίγουρα όχι ή μάλλον όχι, το 18% δήλωσε δεν γνωρίζει δεν απαντά και μόλις το 29% απάντησε σίγουρα ναι και μάλλον ναι. Στο σύνολο το συνδρομητών αυτό μεταφράζεται σε 87% που δεν θεωρεί τις κλήσεις με χρήση δεδομένων κινητής ως υποκατάστατο των κλήσεων προς κινητό ενισχύοντας την κατάληξη ότι δεν μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα και δεν εξασκούν έμμεσους περιορισμούς στον τερματισμό κλήσεων στο κινητό. Σημειώνεται επίσης ότι από την έρευνα καταναλωτών καταδεικνύεται ότι το 47% έχει απεριόριστο χρόνο ομιλίας, και ως εκ τούτου δεν θα χρησιμοποιούσε εν πάση περιπτώσει τις υπηρεσίες δεδομένων για τη διενέργεια κλήσεων.

4.3 Επίπεδο Χονδρικής

Μετά την εξέταση της λιανικής αγοράς ο ΕΡΗΕΤ θα πρέπει να εξετάσει και να ορίσει την χονδρική αγορά υπηρεσιών.

Κατά την εξέταση της χονδρικής αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, ο ΕΡΗΕΤ ερεύνησε τα ακόλουθα ζητήματα:

- Εάν η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο,
- Εάν ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα, σε επίπεδο χονδρικής, πάνω από το δίκτυο 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς ανήκουν στην ίδια αγορά τερματισμού κλήσεων,

- Εάν η αυτοπρομήθεια τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες συμπεριλαμβάνεται στην αγορά τερματισμού κλήσεων,
- Το εύρος της σχετικής γεωγραφικής αγοράς.

4.3.1 Η σχετική αγορά προϊόντων υπηρεσιών χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα είναι μια αγορά ανά δίκτυο;

Ο ΕΡΗΕΤ κρίνει πως η υποκατάσταση σε χονδρικό επίπεδο δεν είναι εφικτή επί του παρόντος, καθώς οποιοσδήποτε παροχέας που επιθυμεί να προσφέρει δρομολόγηση κλήσεων σε πελάτες που είναι συνδρομητές σε ένα συγκεκριμένο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας, π.χ. 'δίκτυο Α', θα πρέπει να αγοράζει τον τερματισμό από τον παροχέα που λειτουργεί το δίκτυο 'Α' προκειμένου να έχει τη δυνατότητα να ολοκληρώσει την υπηρεσία που επιδιώκει να προσφέρει. Συνεπώς, ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι δεν υπάρχει αποτελεσματική υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης μεταξύ διαφορετικών δικτύων.

Ο ΕΡΗΕΤ συμπεραίνει ότι η αγορά χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων είναι αγορά ανά δίκτυο.

4.3.2 Ανήκουν ο τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα πάνω από δίκτυα 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς στην ίδια αγορά;

Ο παροχέας του δικτύου του καλούντος σε επίπεδο χονδρικής δεν έχει την τεχνική δυνατότητα να επιλέξει αν ο τερματισμός θα γίνει στο δίκτυο 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς. Παράλληλα, ούτε το δίκτυο του καλούμενου έχει τον έλεγχο για τον τερματισμό της κλήσης, δεδομένου ότι ο τερματισμός εξαρτάται από την κάλυψη του δικτύου στην περιοχή που βρίσκεται ο καλούμενος, από τον τύπο της συσκευής του και από τις ρυθμίσεις που έχει θέσει ο καλούμενος. Επιπρόσθετα, τα τεχνικά χαρακτηριστικά, η ποιότητα και η τιμή της υπηρεσίας είναι τα ίδια καθώς δεν υπάρχει καμία διαφορά ανάλογα με την τεχνολογία του δικτύου τερματισμού.

Από τα πιο πάνω είναι φανερό ότι ο τερματισμός σε δίκτυο 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς είναι υπηρεσίες πλήρως εναλλάξιμες.

4.3.3 Η αυτοπρομήθεια τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες ανήκει στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας (on-net τερματισμός);

Ο ΕΡΗΕΤ εξέτασε κατά πόσον η αυτοπρομήθεια τερματισμού κλήσεων σε τελικούς χρήστες κινητής τηλεφωνίας θα πρέπει να συμπεριληφθεί στον ορισμό της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής.

Ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι η αυτοπρομήθεια τερματισμού αποτελεί μέρος της ίδιας σχετικής αγοράς. Το συγκεκριμένο συμπέρασμα βασίζεται στο γεγονός ότι τα χαρακτηριστικά της υπηρεσίας είτε είναι τερματισμός εντός δικτύου είτε εκτός δικτύου είναι τα ίδια και δεν μπορεί να υπάρχει υποκατάσταση, είτε από πλευράς ζήτησης είτε από πλευράς προσφοράς.

4.3.4 Σχετική γεωγραφική αγορά

Αναφορικά με τον καθορισμό των γεωγραφικών ορίων της σχετικής αγοράς, καθοριστικός παράγοντας είναι η εξέταση της ύπαρξης κοινών περιορισμών στην τιμολόγηση πελατών,

υπηρεσιών ή γεωγραφικών περιοχών (δηλ. περιοχών εντός των οποίων ένας παροχέας προσφέρει εκουσίως τα προϊόντα του με όμοια τιμή).

Εάν παρατηρούνται κοινοί περιορισμοί τιμολόγησης, οι γεωγραφικές περιοχές στις οποίες ισχύουν οι τιμές αυτές θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν στην ίδια σχετική αγορά. Ως εκ τούτου, στην περίπτωση που υπάρχουν γεωγραφικές περιοχές όπου οι όροι του ανταγωνισμού είναι ομοιογενείς, ο ορισμός της γεωγραφικής αγοράς θα πρέπει να περιλαμβάνει όλες εκείνες τις περιοχές στην ίδια αγορά.

Η σχετική αγορά αντιστοιχεί στην περιοχή όπου οι ενδιαφερόμενοι παροχείς/ οργανισμοί δραστηριοποιούνται στην προσφορά και την ζήτηση των σχετικών προϊόντων ή και υπηρεσιών, και όπου οι συνθήκες του ανταγωνισμού είναι επαρκώς ομοιογενείς, και ή οποία μπορεί να διακριθεί από γειτονικές κυρίως περιοχές διότι στις εν λόγω περιοχές οι συνθήκες του ανταγωνισμού διαφέρουν σημαντικά.

Ακολουθώντας την πάγια Κοινοτική νομολογία, και τη σχετική πρακτική της Επιτροπής, ο ΕΡΗΕΤ προχώρησε στον ορισμό της γεωγραφικής εμβέλειας της σχετικής αγοράς βασιζόμενο κυρίως σε δύο κριτήρια, ήτοι:

- (α) την φυσική περιοχή που καλύπτει ένα δίκτυο Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών, και
- (β) την ύπαρξη νομικών και άλλων κανονιστικών περιορισμών ή υποχρεώσεων που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό του γεωγραφικού εύρους των λειτουργιών ενός παροχέα.

Βάσει των πιο πάνω κριτηρίων, άποψη του ΕΡΗΕΤ είναι όπως η σχετική αγορά για τις υπηρεσίες τερματισμού φωνητικών κλήσεων συμπίπτει με το σύνολο της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας αφού:

- Οι άδειες οι οποίες έχουν εκχωρηθεί και αφορούν την ίδρυση και λειτουργία δημόσιων τηλεπικοινωνιακών δικτύων κινητής τηλεφωνίας και την παροχή δημόσιων υπηρεσιών κινητής τηλεφωνίας αφορούν το σύνολο της επικράτειας της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Τα υπάρχοντα δίκτυα κινητής καλύπτουν όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η τιμολογιακή πολιτική των εταιρειών που διατηρούν και διαχειρίζονται τα δίκτυα και παρέχουν τις υπηρεσίες δεν διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή μέσα στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η διαφημιστική πολιτική των εταιρειών που διατηρούν και διαχειρίζονται τα δίκτυα και παρέχουν τις υπηρεσίες δεν διαφοροποιείται από περιοχή σε περιοχή μέσα στην επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.
- Η χρέωση τερματισμού των κλήσεων είναι ίδια σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

4.3.5 Συμπέρασμα

Με βάση τα πιο πάνω, ο ΕΡΗΕΤ καταλήγει ότι στην αγορά τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής δεν υπάρχουν υποκατάστατα ζήτησης και προσφοράς, περιλαμβάνει τον χονδρικό τερματισμό σε δίκτυα 2^{ης}, 3^{ης} και 4^{ης} γενιάς,

καθώς και την αυτοπρομήθεια και η σχετική αγορά αντιστοιχεί σε όλη την επικράτεια της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μέρος 5 Ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά

5.1. Εισαγωγή

Μετά τον προσδιορισμό της σχετικής αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα και του γεωγραφικού εύρους της σχετικής αγοράς, ο ΕΡΗΕΤ θα πραγματοποιήσει ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά.

Στα πλαίσια της ως άνω ανάλυσης, ο ΕΡΗΕΤ θα λάβει υπόψη του στο μέγιστο δυνατό βαθμό τις αρχές του Κοινοτικού Δικαίου του Ανταγωνισμού τη σχετική πρακτική της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένων μεταξύ άλλων των Κατευθυντήριων Γραμμών και της Ανακοίνωσης της Επιτροπής αναφορικά με την εφαρμογή των κανόνων του ανταγωνισμού σε συμφωνίες πρόσβασης στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών.

Κατά τη διενέργεια της ως άνω ανάλυσης της σχετικής αγοράς, ο ΕΡΗΕΤ θα εξετάσει εάν υφίσταται αποτελεσματικός ανταγωνισμός και ακολούθως θα ορίσει εάν ένας παροχέας ή παροχείς έχουν Σημαντική Ισχύ στην αγορά.

Ο καθορισμός ενός παροχέα ή παροχέων ως εχόντων Σημαντική Ισχύ στην αγορά θα συνεπάγεται τον ορισμό από τον ΕΡΗΕΤ των κατάλληλων ρυθμιστικών μέτρων, όπως αυτά ορίζονται στον Νόμο, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η έλλειψη αποτελεσματικού ανταγωνισμού που διαπιστώθηκε από τον ΕΡΗΕΤ.

Δεδομένου ότι η σχετική αγορά είναι ο τερματισμός των φωνητικών κλήσεων σε ξεχωριστά κινητά δίκτυα, ο ΕΡΗΕΤ θα καθορίσει εάν κάθε ένας από τους παροχείς κατέχει Σημαντική Ισχύ στην Αγορά (ΣΙΑ) στο κινητό δίκτυό του.

Σύμφωνα με τον ορισμό του άρθρου 14 της Οδηγίας Πλαίσιο, ΣΙΑ είναι η θέση που κατέχει μία επιχείρηση στην αγορά η οποία, είτε ατομικά είτε σε συνεργασία με άλλους παροχείς, ισοδυναμεί με «σημαντική ισχύ», δηλαδή θέση οικονομικής ισχύος που της επιτρέπει να συμπεριφέρεται σε σημαντικό βαθμό ανεξάρτητα από τους ανταγωνιστές, τους πελάτες της και εν τέλει τους καταναλωτές. Ουσιαστικά λοιπόν η έννοια της ΣΙΑ συμπίπτει με εκείνη της δεσπόζουσας θέσης που έχει διαμορφωθεί από την Κοινοτική νομολογία.²⁵ Ο προσδιορισμός ύπαρξης ΣΙΑ σε μία αγορά σημαίνει ότι στην υπό εξέταση αγορά δεν υπάρχει αποτελεσματικός ανταγωνισμός.

5.2 Ανάλυση της λιανικής αγοράς κλήσεων σε κινητά απουσία ρύθμιση της αγοράς χονδρικής

Όπως αναφέρεται και στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης, πριν την ανάλυση της αγοράς χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε δίκτυα κινητής, ο ΕΡΗΕΤ θα πρέπει να εκτιμήσει τις συνθήκες του ανταγωνισμού στη σχετιζόμενη αγορά λιανικής, απουσία ρύθμισης. Στην περίπτωση απουσίας ρύθμισης σε επίπεδο χονδρικής, ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι η λιανική αγορά φωνητικών κλήσεων σε κινητά θα χαρακτηριζόταν από έλλειψη αποτελεσματικού

²⁵ Βλ. Υπόθεση United Brands κατά Επιτροπής, opcit.

ανταγωνισμού δεδομένου ότι κάθε παροχέας κινητών υπηρεσιών έχει το απόλυτο μερίδιο στη σχετική χονδρική αγορά και θα μπορούσε να αρνηθεί διασύνδεση με κάποιους παροχείς ή να θέσει πολύ υψηλή χονδρική τιμή τερματισμού, εκμεταλλευόμενος τη σημαντική του ισχύ στην αγορά.

Στην περίπτωση όπου οι χρεώσεις των χονδρικών τιμών τερματισμού είναι πολύ υψηλές, οι άλλοι παροχείς τηλεφωνίας εξαναγκάζονται να ορίσουν υψηλές λιανικές τιμές για κλήσεις προς αυτό το δίκτυο, με αποτέλεσμα η δαπάνη κλήσης για τους συνδρομητές να αυξάνεται τεχνητά και να χάνει τον προσανατολισμό της προς το κόστος.

Επιπρόσθετα, ένας νεοεισερχόμενος παροχέας, κατά την αρχική περίοδο λειτουργίας του, μέχρι να αποκτήσει ένα σημαντικό αριθμό συνδρομητών, δεν έχει διαπραγματευτική ισχύ σε σχέση με άλλους παροχείς με μεγαλύτερα μερίδια συνδρομητών. Σε περίπτωση υψηλών χονδρικών τιμών τερματισμού, τα κόστη χονδρικής για τερματισμό κλήσεων στα άλλα δίκτυα κινητής θα μπορούσαν να καταστήσουν τη δραστηριοποίηση του νεοεισερχόμενου παροχέα ζημιογόνα και να αποτρέψουν την είσοδο του στην αγορά. Συνεπώς, στην περίπτωση ενός νεοεισερχόμενου παροχέα δημιουργούνται ισχυροί διαρθρωτικοί φραγμοί λόγω της αδυναμίας του να διαπραγματευτεί χαμηλότερες χονδρικές τιμές τερματισμού στα υπόλοιπα δίκτυα ΜΝΟ.

Επιπρόσθετα, ο ΕΡΗΕΤ επισημαίνει ότι δεν αναμένεται σύντομα η σχετική αγορά να καταστεί υποκείμενο ανταγωνιστικών πιέσεων μέσω της χρήσης κάποιας νέας τεχνολογικής λύσης η οποία θα επέτρεπε τον τερματισμό κλήσεων από άλλον παροχέα στο κινητό τηλέφωνο του καλούμενου συνδρομητή. Όπως αναφέρεται και στο Επεξηγηματικό Σημείωμα της Σύστασης, ορισμένες υπηρεσίες Over The Top – ΟΤΤ ενδεχομένως να αναπτυχθούν τόσο ώστε να μπορούν να θεωρηθούν ως εναλλακτικές των υπηρεσιών φωνής, οπότε να επηρεάσουν τα επιχειρηματικά σχέδια των παροχέων κινητών υπηρεσιών. Όμως, όπως έχει διαφανεί στην ανάλυση που έγινε στα μέρη 4.2.1.4 δε φαίνεται επί του παρόντος να μπορούν να ασκήσουν ανταγωνιστική πίεση στις κλήσεις προς κινητά.

Ως εκ τούτου συμπεραίνεται ότι απαιτείται ρυθμιστική παρέμβαση σε επίπεδο χονδρικής συγκεκριμένα στην αγορά χονδρικού τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής για να αντιμετωπιστούν οι αδυναμίες του ανταγωνισμού σε επίπεδο λιανικής.

5.2 Μερίδια Αγοράς

Σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, και του Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ο ΕΡΗΕΤ δύναται να θεωρήσει ότι πολύ μεγάλα μερίδια αγοράς, άνω του 50%, αποτελούν από μόνα τους τεκμήριο δεσπόζουσας θέσης²⁶, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι η Cyta, η EPIC Ltd, η PrimeTel και η Cablenet κατέχουν μερίδιο αγοράς 100% στη σχετική αγορά (δηλαδή στην αγορά τερματισμού στα δικά τους δίκτυα) δεν είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στο σύνολο των κριτηρίων που κατά κανόνα μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να καθοριστεί η ύπαρξη δεσπόζουσας θέσης. Η ανάλυση μπορεί να επικεντρωθεί σε μία πιο περιορισμένη σειρά από κριτήρια, τα οποία μπορούν καλύτερα να

---

²⁶ Υπόθεση C-62/86, AKZO Chemie κατά Επιτροπής, [1991] I-3359, παρ. 60, όπως αυτή επιβεβαιώθηκε από την Υπόθεση T-30/89, Hilti AG κατά Επιτροπής, [1991] συλλογή II-1439.

απεικονίσουν το πώς ο τερματισμός κλήσεων σε κινητά δίκτυα μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ανταγωνιστού.

5.3 Αντισταθμιστική Διαπραγματευτική Ισχύς

Η αντισταθμιστική διαπραγματευτική ισχύς δύναται να υπάρχει στη περίπτωση όπου ένας συγκεκριμένος αγοραστής ενός προϊόντος ή υπηρεσίας έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει την τιμή που χρεώνεται για το προϊόν ή την υπηρεσία αυτή από τον προμηθευτή. Η πίεση στον προμηθευτή μπορεί να ασκηθεί εάν ο αγοραστής μπορεί να θέσει μια αξιόπιστη απειλή (π.χ. να μην αγοράζει ή στην περίπτωση όπου υπάρχει μεταξύ τους ανταλλαγή προϊόντων ή υπηρεσιών ή να ανταποδώσει την σχετική αύξηση των τιμών) εν όψει μιας απόφασης αύξησης των τιμών ενός προϊόντος ή μιας υπηρεσίας που πωλείται.

Δεδομένης όμως της παρουσίας ρύθμισης στις αγορές πρόσβασης και τερματισμού σταθερής, εξάγεται το συμπέρασμα ότι στην Κυπριακή αγορά, δεν υφίσταται θέμα άσκησης αντισταθμιστικής διαπραγματευτικής ισχύος εκ μέρους των παροχέων η οποία να οδηγεί σε περιοριστικό έλεγχο στον ορισμό τιμών τερματισμού κλήσεων από τους παροχείς κινητής τηλεφωνίας.

5.4 Ισχύς επί των τιμών

Η δυνατότητα ενός παροχέα να ασκεί ισχύ επί των τιμών συνήθως αποτελεί ισχυρή ένδειξη του ότι ο παροχέας έχει σημαντική ισχύ στην αγορά σε σχέση με την εν λόγω υπηρεσία. Ο ΕΡΗΕΤ, θεωρεί ότι εάν δεν υπήρχε η ρύθμιση, οι παροχείς δικτύων κινητής τηλεφωνίας θα είχαν ισχύ επί των χονδρικών τιμών στις διαπραγματεύσεις τους με άλλους παροχείς, δεδομένου ότι ο κάθε παροχέας βρίσκεται σε μονοπωλιακή θέση κατά την παροχή υπηρεσιών τερματισμού στο δίκτυο του.

Επιπρόσθετα, ένας κάθετα ενοποιημένος παροχέας με σημαντική ισχύ στην υπό εξέταση αγορά θα μπορούσε (εν απουσία ρύθμισης) να προβαίνει σε τιμολογιακές διακρίσεις για τις υπηρεσίες αυτές, χρεώνοντας υψηλότερες τιμές στους άλλους παροχείς δικτύων σταθερής και κινητής από αυτές που εμμέσως χρεώνει στον ίδιο για τις ίδιες υπηρεσίες. Αυτό αυξάνει το κόστος των παροχέων και καθιστά ακόμα δυσκολότερο τον ανταγωνισμό στις λιανικές αγορές.

Με σκοπό να αποτραπούν πιθανές αντί-ανταγωνιστές συμπεριφορές εκ μέρους των παροχέων οι χονδρικές τιμές τερματισμού σε κινητά δίκτυα στην Κυπριακή αγορά όπως και οι όροι και οι προϋποθέσεις παροχής της σχετικής υπηρεσίας έχουν ρυθμιστεί με σχετικές Αποφάσεις του ΕΡΗΕΤ.

5.5 Αποτυχία της αγοράς που απαιτεί ex-ante (εκ των προτέρων) ρυθμιστική παρέμβαση

Η επιβολή ρυθμιστικών υποχρεώσεων πρέπει να είναι το αποτέλεσμα προσδιορισμού της αποτυχίας της αγοράς και να αποτελεί προσπάθεια ανάπτυξης του ανταγωνισμού όπου έχει διαφανεί αυτή η αποτυχία της αγοράς. Η επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων πρέπει να ανταποκρίνεται στη φύση της αποτυχίας της αγοράς.

Η επιβολή ex-ante ρυθμιστικών μέτρων σύμφωνα με το Κοινοτικό Ρυθμιστικό Πλαίσιο για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες – σε αντίθεση με αποφάσεις που λαμβάνονται σύμφωνα με τις

γενικές διατάξεις του δικαίου του ανταγωνισμού – δεν αφορά την εκ των υστέρων επιβολή επανορθωτικών μέτρων για την αντιμετώπιση μιας διαπιστωθείσας παραβίασης του δικαίου του ανταγωνισμού (π.χ. της κατάχρησης δεσπόζουσας θέσης μέσω υπερβολικών τιμών). Αντιθέτως, η αξιολόγηση μιας αγοράς για τους σκοπούς του Κοινοτικού Ρυθμιστικού Πλαισίου (και της παρούσας ανάλυσης) πρέπει να γίνει σε προοπτική βάση και να αφορά κατά κύριο λόγο τις μελλοντικές εξελίξεις της αγοράς²⁷.

Η Κυπριακή αγορά κινητής τηλεφωνίας, διατηρεί κοινά δομικά χαρακτηριστικά με εκείνα άλλων αγορών κινητής τηλεφωνίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και τα οποία έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι όλοι οι οργανισμοί κινητής τηλεφωνίας έχουν ΣΙΑ στην αγορά απόληξης φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητών επικοινωνιών. Τα χαρακτηριστικά αυτά είναι κυρίως το ουσιαστικό μονοπώλιο στην εν λόγω αγορά, η έλλειψη αντισταθμιστικής αγοραστικής ισχύος, ισχύουν για την Cyta, για την Epic Ltd, την PrimeTel και την Cablenet.

Σε περίπτωση μη ex-ante ρύθμισης της αγοράς τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε κινητά δίκτυα δημιουργούνται τα ενδεχόμενα αύξησης των τιμών τερματισμού και από τους τέσσερις παροχείς και διακριτικής τιμολόγησης μεταξύ κινητών και σταθερών παροχών.

5.6 Συμπέρασμα

Ο ΕΡΗΕΤ έχει διαμορφώσει την άποψη ότι στις διακριτές σχετικές αγορές για τον Τερματισμό²⁸ Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας, σε επίπεδο χονδρικής, η CYTA έχει σημαντική ισχύ στη διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο της, η Epic Ltd έχει σημαντική ισχύ στη διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο της, η PrimeTel έχει σημαντική ισχύ στη διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο της και η Cablenet έχει σημαντική ισχύ στη διακριτή αγορά τερματισμού κλήσεων στο δίκτυο της.

Η Cyta, η Epic Ltd η PrimeTel και η Cablenet κατέχουν το 100% της σχετικής αγοράς, η κάθε εταιρεία στο δικό της δίκτυο. Η σχετική ανάλυση οδηγεί στο συμπέρασμα αποτυχίας της αγοράς σε περίπτωση μη ρύθμισης των τιμών τερματισμού σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα.

Με βάση την πιο πάνω ανάλυση και λαμβάνοντας υπόψη το περί Καθορισμού των Διαδικασιών Ορισμού και Ανάλυσης των Αγορών Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών Διάταγμα του 2005²⁹:

- Η Cyta πρέπει να καθοριστεί σαν οργανισμός με σημαντική ισχύ στην αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.
- Η Epic Ltd πρέπει να καθοριστεί σαν οργανισμός με σημαντική ισχύ στην αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.
- Η PrimeTel πρέπει να καθοριστεί σαν οργανισμός με σημαντική ισχύ στην αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.

²⁷ Βλ. μεταξύ άλλων παρ. 27 των Κατευθυντηρίων Γραμμών.

²⁸ Ο τερματισμός των κλήσεων αφορά τόσο σε δίκτυα 2G όσο και σε δίκτυα 3G και 4G.

²⁹ΚΔΠ 147/2005

- Η Cablenet πρέπει να καθοριστεί σαν οργανισμός με σημαντική ισχύ στην αγορά Τερματισμού Φωνητικών Κλήσεων σε Μεμονωμένα Δίκτυα Κινητής Τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.

Μέρος 6 Προτεινόμενες Ρυθμιστικές Υποχρεώσεις

6.1 Υφιστάμενη Ρύθμιση και Συνέπειες της

Με βάση τις Αποφάσεις του 2015 ο ΕΡΗΕΤ έχει καθορίσει τους τέσσερις παροχείς κινητής τηλεφωνίας ως οργανισμούς με Σημαντική Ισχύ στην αγορά Τερματισμού φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής.

Ως εκ τούτου έχουν επιβληθεί στην ΑΤΗΚ, Primetel Plc, Eric Ltd [πριν MTN (Cyprus) Ltd] και Cablenet υποχρεώσεις παραχώρησης πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων σε ενδιαφερόμενους παροχείς, διαφάνειας μέσω της παροχής πληροφοριών και της δημοσίευσης Υποδείγματος Προσφοράς, αμεροληψίας (μη διάκρισης), λογιστικού διαχωρισμού, ελέγχου τιμών και προσφοράς των σχετικών Υπηρεσιών Πρόσβασης με συνθήκες κοστοστρέφειας.

6.2 Εφαρμοστές αρχές κατά την επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων

Κατά την επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων, επιβάλλεται όπως εφαρμοστούν συγκεκριμένες αρχές. Κατ' αρχή, η επιλογή των ρυθμιστικών υποχρεώσεων πρέπει να ταιριάζει και να διορθώνει τα προσδιορισμένα προβλήματα που προκύπτουν ή δύναται να προκύψουν στην αγορά λόγω της σημαντικής ισχύς η οποία αναγνωρίστηκε στην αγορά. Περαιτέρω, η αρχή της αναλογικότητας πρέπει να αποτελέσει βασικό κριτήριο κατά την επιλογή των μέτρων. Για να διαπιστωθεί ότι το προτεινόμενο μέτρο είναι συμβατό με την αρχή της αναλογικότητας, πρέπει η δράση που θα αναληφθεί να επιδιώκει θεμιτό στόχο, ενώ τα μέσα που θα χρησιμοποιηθούν για την επίτευξη του στόχου πρέπει να είναι τα απαραίτητα και τα κατά το ελάχιστο επαχθή. Επιπρόσθετα, σε περίπτωση όπου συγκεκριμένες υποχρεώσεις θα αρθούν, τότε πρέπει να παρουσιαστούν σαφείς αποδείξεις ότι οι εν λόγω υποχρεώσεις έχουν επιτύχει τον σκοπό τους και ότι είναι συνεπώς περιττές, δεδομένου ότι θεωρείται αποτελεσματικός ο ανταγωνισμός στη σχετική αγορά.

Ο ΕΡΗΕΤ κατά την επιλογή των προς επιβολή ρυθμιστικών υποχρεώσεων έχει καθήκον να λάβει υπόψη τους στόχους πολιτικής όπως αυτοί καταγράφονται στο άρθρο επίτευξη στόχων πολιτικής όπως αυτοί ορίζονται στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο:

- προώθηση του ανταγωνισμού στην προσφορά υπηρεσιών/δικτύων/σχετικών διευκολύνσεων ηλεκτρονικών επικοινωνιών,
- ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, και
- προώθηση των συμφερόντων των καταναλωτών.

Παράλληλα, ο ΕΡΗΕΤ έλαβε σοβαρά υπόψη τον κατάλογο των ρυθμιστικών υποχρεώσεων που δυνατό να επιβάλλονται σε παροχέα με ΣΙΑ (βλ. Μέρος 10 του Ν.112(Ι)/2004), καθώς και το έγγραφο «Revised ERG Common Position on the approach to Appropriate remedies in the ECNS regulatory Framework».

Επιπρόσθετα, στο άρθρο 8 της Οδηγίας Πλαίσιο αναφέρεται ότι οι ρυθμιστικές υποχρεώσεις θα πρέπει να είναι κατάλληλες και αναλογικές σε σχέση με το πρόβλημα που έχει εντοπιστεί και να εφαρμόζονται χωρίς διακρίσεις.

6.3 Προτεινόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις

Η Οδηγία Πρόσβασης καθορίζει τις εξής κατηγορίες ρυθμιστικών υποχρεώσεων :

- (α) Υποχρέωση διαφάνειας σύμφωνα με το άρθρο 56 του Νόμου 112(I)/2004
- (β) Υποχρέωση αμεροληψίας (μη διάκρισης) σύμφωνα με το άρθρο 57 του Νόμου 112(I)/2004.
- (γ) Υποχρέωση λογιστικού διαχωρισμού σύμφωνα με το άρθρο 58 του Νόμου 112(I)/2004
- (δ) Υποχρέωση παραχώρησης πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων σύμφωνα με το άρθρο 59 του Νόμου 112(I)/2004,
- (ε) Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστοστρέφειας σύμφωνα με το άρθρο 60 του Ν.112(I)/2004.

Ο ΕΡΗΕΤ συμφωνεί με την ανάλυση που περιγράφεται στην σελίδα 33 του επεξηγηματικού εγγράφου SWD (2014) 298 ημ. 9.10.2014 που αναφέρει ότι η άρση των ρυθμιστικών υποχρεώσεων στην αγορά τερματισμού κλήσεων δεν είναι δυνατή τουλάχιστον μέσα στα χρονικά όρια που καλύπτει η παρούσα εξέταση την στιγμή που το πλαίσιο της αγοράς καθορίζεται η αρχή ο καλών πληρώνει.

Καταληκτικά, ο ΕΡΗΕΤ πιστεύει ότι οι επιβαλλόμενες ex ante ρυθμιστικές υποχρεώσεις είναι αναλογικές, προωθούν την πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Κράτους στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες και εξυπηρετούν την ανάπτυξη υγιούς ανταγωνισμού στις σχετικές αγορές.

Ο ΕΡΗΕΤ πιστεύει ότι οι προαναφερθείσες ρυθμιστικές υποχρεώσεις είναι κατάλληλες για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που εντοπίστηκαν στην ανάλυση αγοράς.

Συγκεκριμένα ο ΕΡΗΕΤ προτίθεται να διατηρήσει

τις ανωτέρω υποχρεώσεις ((α), (β), (δ) και (ε)) και για τις τέσσερις ήδη ρυθμιζόμενες εταιρείες. Ο ΕΡΗΕΤ πιστεύει ότι οι υφιστάμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις θα μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την αποτυχία στην αγορά, που εντοπίστηκε στην εξέταση αγοράς.

Ο ΕΡΗΕΤ αφαιρεί τη ρυθμιστική υποχρέωση του λογιστικού διαχωρισμού³⁰ καθ' ότι η υποχρέωση αυτή επιβάλλεται με το περί Καθορισμού Μεθοδολογίας Υπολογισμού του Κόστους και Μεθοδολογίας Λογιστικού Διαχωρισμού (Ηλεκτρονικές Επικοινωνίες) Διάταγμα του 2017, ΚΔΠ 395/2017.

Οι προτεινόμενες ρυθμιστικές υποχρεώσεις θα ισχύσουν για τον τερματισμό φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένα δίκτυα κινητών επικοινωνιών ανεξαρτήτου τεχνολογίας σύμφωνα με τα αναφερόμενα στο παρόν έγγραφο.

---

³⁰ Είχε επιβληθεί μόνο στην CYTA.

Μέρος 7 Αξιολόγηση Επιπτώσεων Προτεινόμενων Ρυθμιστικών Υποχρεώσεων

7.1 Υποχρέωση διαφάνειας

Η υποχρέωση διαφάνειας υποχρεώνει τους παροχείς με ΣΙΑ να δημοσιεύουν υπόδειγμα προσφοράς υπηρεσιών με τους όρους και προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των τιμών, αναφορικά με την παροχή της υπηρεσίας τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα. Εφαρμόζοντας την αρχή της διαφάνειας ο ΕΡΗΕΤ θα είναι σε θέση να αξιολογήσει κατά πόσον οι οργανισμοί με ΣΙΑ ανταποκρίνονται και στις υπόλοιπες υποχρεώσεις οι οποίες θα υποβληθούν.

Οι οργανισμοί με ΣΙΑ, έχουν υποχρέωση να δημοσιεύουν τους όρους και προϋποθέσεις, συμπεριλαμβανομένων και των τιμών, της υπηρεσίας τερματισμού κλήσεων στο κινητό δίκτυό τους. Η δημοσίευση αυτή οφείλει να επιτρέπει στον ΕΡΗΕΤ να αξιολογήσει κατά πόσο οι οργανισμοί ανταποκρίνονται και στις υπόλοιπες υποχρεώσεις οι οποίες θα υποβληθούν. Μέσα στα πλαίσια του άρθρου 56 του Νόμου, οι οργανισμοί με ΣΙΑ έχουν υποχρέωση δημοσίευσης Υποδείγματος Προσφοράς Υπηρεσιών (ΥΠΥ) το οποίο θα περιλαμβάνει τις υπηρεσίες χονδρικής αγοράς Απόληξης Φωνητικών Κλήσεων στο Δημόσιο Δίκτυο Κινητών Επικοινωνιών τους. Το κάθε Υπόδειγμα Προσφοράς Υπηρεσιών, οφείλει να είναι επαρκώς αναλυτικό, να περιγράφει τις σχετικές προσφορές διαχωρισμένες ανά στοιχείο καθώς και τους όρους πρόσβασης ή διασύνδεσης συμπεριλαμβανομένων των τιμών, προκειμένου τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να μην πληρώνουν για ευκολίες που δεν είναι αναγκαίες για τη ζητούμενη υπηρεσία.

Το ειδικότερο περιεχόμενο και η δημοσίευση των εν λόγω Υποδειγμάτων Προσφοράς Υπηρεσιών υπόκειται στο περί καθορισμού της δομής και του ελάχιστου περιεχομένου των Υποδειγμάτων Προσφοράς Υπηρεσιών, Διάταγμα του 2016 (ΚΔΠ 342/2016), ως εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται, και στο περί Καθορισμού των Διαδικασιών Επιβολής Τροποποιήσεων στα Υποδείγματα Προσφοράς Υπηρεσιών Διάταγμα του 2007 (Κ.Δ.Π.112/2007), ως εκάστοτε τροποποιείται ή αντικαθίσταται. Τα ΥΠΥ θα ελέγχονται από τον ΕΡΗΕΤ σύμφωνα με τις διαδικασίες που περιγράφονται στη σχετική νομοθεσία (Περί Καθορισμού διαδικασιών Επιβολής Τροποποιήσεων στα Υποδείγματα Προσφοράς Υπηρεσιών Διάταγμα του 2007, (Κ.Δ.Π.112/2007), και περί καθορισμού της δομής και του ελάχιστου περιεχομένου των Υποδειγμάτων Προσφοράς Υπηρεσιών, Διάταγμα του 2016 (ΚΔΠ 342/2016). Ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι η υποχρέωση της διαφάνειας, στον βαθμό και τη μορφή που υφίσταται ήδη με βάση τις ισχύουσες διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας, πρέπει να διατηρηθεί για τις ΑΤΗΚ, Primetel Plc, Epic Ltd και Cablenet.

7.2 Υποχρέωση αμεροληψίας (μη διάκρισης)

Η ρύθμιση αυτή μπορεί να απαγορεύσει κάθε είδους διάκριση και καλύπτει οποιασδήποτε μορφής άνιση μεταχείριση των πελατών μιας εταιρείας και αυτών των ανταγωνιστών της. Αναφορικά με την αγορά τερματισμού κλήσεων σε μεμονωμένα κινητά δίκτυα, η απαγόρευση της διάκρισης θα επιτύχει την παροχή της υπηρεσίας σε όλους τους παροχείς κάτω από ίσους όρους και προϋποθέσεις. Για παράδειγμα, οι παροχείς με σημαντική ισχύ στην αγορά θα παρέχουν υπηρεσίες σε καλούντες χρήστες εκτός δικτύου από άλλα δίκτυα (σταθερά και κινητά) στο ίδιο επίπεδο ποιότητας από ότι σε αυτούς που καλούν εντός δικτύου. Η υποχρέωση για μη διακριτική μεταχείριση θα διασφαλίσει επιπρόσθετα από την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας και ομοιομορφία αναφορικά με το ύψος της τιμολόγησης.

Οι οργανισμοί με ΣΙΑ, έχουν υποχρέωση μη διάκρισης, όπως αναφέρεται στο άρθρο 57 του Νόμου. Θα διασφαλίζουν ότι παρέχουν πρόσβαση στην σχετική υπηρεσία εφαρμόζοντας ισοδύναμους όρους σε ισοδύναμες περιστάσεις σε πρόσωπα που παρέχουν ισοδύναμες υπηρεσίες, και θα παρέχουν υπηρεσίες και πληροφορίες σε τρίτους υπό τους ίδιους όρους και της ίδιας ποιότητας με τις παρεχόμενες για τις δικές τους υπηρεσίες ή τις υπηρεσίες των θυγατρικών τους ή των εταίρων τους.

Ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι η υποχρέωση μη διάκρισης, στον βαθμό και τη μορφή που υφίσταται ήδη με βάση τις ισχύουσες διατάξεις της υφιστάμενης νομοθεσίας, πρέπει να διατηρηθεί για τις ΑΤΗΚ, Primetel Plc, Epic Ltd και Cablenet.

7.3 Υποχρέωση παραχώρησης πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων

Η υποχρέωση για παραχώρηση πρόσβασης και από κοινού χρήσης διευκολύνσεων είναι απαραίτητη ώστε να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα των δικτύων. Η πρόσβαση παρά το γεγονός ότι παρέχεται και από τους τέσσερις παροχείς, είναι απαραίτητη για να διασφαλιστεί η διαλειτουργικότητα των δικτύων και των επικοινωνιών.

Ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι η υποχρέωση για πρόσβαση και χρήση ειδικών ευκολιών δικτύου δέον όπως επιβληθεί και στους τέσσερις παροχείς που έχουν χαρακτηριστεί ως οργανισμοί με ΣΙΑ.

7.4 Υποχρέωση ελέγχου τιμών και κοστοστρέφειας

Η κοστοστρεφής τιμολόγηση, δηλαδή η παροχή της υπηρεσίας τερματισμού σε τιμές βάσει κόστους είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική ώστε να αποτραπούν οποιεσδήποτε υπερβολικά υψηλές χρεώσεις πέραν του κόστους και εύλογου κέρδους, με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί στρέβλωση στην αγορά λόγω υπερβολικών χρεώσεων.

Ο ΕΡΗΕΤ θεωρεί ότι η διατήρηση της ρύθμισης της τιμής τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα σε οργανισμού με ΣΙΑ διατηρεί τις θετικές συνέπειες στην αγορά της κινητής τηλεφωνίας στην Κυπριακή αγορά.

Επιβάλλοντας τιμές τερματισμού κινητής τηλεφωνίας, συγκεκριμένα από σταθερό σε κινητό, να τιμολογούνται σε κοστοστρεφή επίπεδα οι επιλογές των καταναλωτών δεν στρεβλώνονται με αποτέλεσμα να επιλέγουν τη χρήση μεταξύ κινητού και σταθερού με βάση την ανάγκη τους και όχι με βάση το κόστος.

Η υποχρέωση για κοστοστρεφή τιμές αφαιρεί τη δυνατότητα από τους παροχείς να χρεώνουν ψηλές τιμές τερματισμού για να χρηματοδοτούν χαμηλές χρεώσεις πρόσβασης/εκκίνησης στρεβλώνοντας έτσι σημαντικά κλήσεων εντός δικτύου κινητών.

Επομένως, η διατήρηση της ρυθμιστικής υποχρέωσης για κοστοστρεφή τιμολόγηση θα λειτουργήσει προς όφελος των κλήσεων από κινητό σε κινητό και παράλληλα θα δημιουργήσει ισότιμο ανταγωνιστικό περιβάλλον για τις κλήσεις από σταθερό σε κινητό.

Ο ΕΡΗΕΤ κρίνει ότι πρέπει να διατηρηθεί η εν λόγω υποχρέωση για τις ΑΤΗΚ, Primetel Plc, Epic Ltd και Cablenet ως προς την κοστοστρέφεια των τιμών τερματισμού στα κινητά τους δίκτυα, ως η Σύσταση της Επιτροπής της 07/05/2009 σχετικά με την κανονιστική ρύθμιση των τιμών

τερματισμού σταθερών και κινητών επικοινωνιών στην Ε.Ε. Αυτό συνιστά μεταξύ άλλων τη χρήση της προσέγγισης από τα κάτω προς τα επάνω με μοντέλα μακροπρόθεσμου οριακού κόστους (LRIC) ως σχετική μέθοδο κόστους.

Ο ΕΡΗΕΤ πιστεύει ότι η εφαρμογή της αρχής της κοστοστρέφειας με βάση την μεθοδολογία ως αυτή καθορίζεται στην Σύσταση της Επιτροπής της 7/5/2009 είναι για τους εγκατεστημένους παροχείς, ΑΤΗΚ, Primetel Plc, Eric Ltd και Cablenet η αποδοτικότερη υποχρέωση η οποία μπορεί να επιβληθεί στον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα στην Κύπρο λαμβάνοντας υπόψη τη μη ύπαρξη εναλλακτικών προϊόντων ή έμμεσων περιορισμών στην συγκεκριμένη αγορά.

Σχετικές είναι οι αποφάσεις³¹ σύμφωνα με τις οποίες επιβλήθηκε εφαρμογή τριετούς προοδευτικής ολίσθησης (glidepath) για την ανώτατη χονδρική τιμή τερματισμού ως ακολούθως:

(Επιβάλλεται εφαρμογή τριετούς προοδευτικής ολίσθησης (glidepath) για την ανώτατη χονδρική τιμή (Απόληξης) Τερματισμός φωνητικών κλήσεων σε μεμονωμένο δίκτυο κινητής τηλεφωνίας σε επίπεδο χονδρικής ως ακολούθως:

(α) από 01/01/2018 μέχρι 31/12/2018 η ανώτατη χονδρική τιμή τερματισμού καθορίζεται στα €0.0069/λεπτό,

(β) από 01/01/2019 μέχρι την 31/12/2019 η ανώτατη χονδρική τιμή τερματισμού καθορίζεται στα €0.0048/λεπτό,

(γ) η ανώτατη χονδρική τιμή τερματισμού από 01/01/2020 θα καθορισθεί κατόπιν αξιολόγησης των οικονομικών στοιχείων που αφορούν στα προϋπολογιστικά στοιχεία του έτους 2019 ενός αποδοτικού παροχέα

Η πολιτική συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Ηλεκτρονικών Επικοινωνιών (ΕΕCC) εξουσιοδότησε την Επιτροπή να ορίσει μία ενιαία τιμή τερματισμού κλήσεων σταθερής τηλεφωνίας σε ολόκληρη την ΕΕ μέχρι Δεκεμβρίου 2020. Η Επιτροπή επέλεξε την Axon Partners Consulting Group να αναπτύξει το μοντέλο κόστους που να υπολογίζει το κόστος παροχής σταθερών υπηρεσιών τερματισμού φωνητικών κλήσεων στην ΕΕ. Μέσα σε αυτά τα πλαίσια εφόσον καθορισθεί ενιαία πανευρωπαϊκή τιμή τερματισμού ο ΕΡΗΕΤ θα προχωρήσει στην αναπροσαρμογή της τιμής τερματισμού αναλόγως.

---

³¹ ΑΔΠ 30/2018, ΑΔΠ 31/2018, ΑΔΠ 32/2018, ΑΔΠ 33/2018.

Παράρτημα Α – Ερωτηματολόγιο Προς Παροχείς

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ
ΑΓΟΡΑ 2.xls

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Παράρτημα Β – Απαντήσεις Παροχέων στο Ερωτηματολόγιο του Παραρτήματος Α

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Παράρτημα Γ – Σχόλια Παροχέων στη Δημόσια Διαβούλευση και Αξιολόγηση

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

Παράρτημα Δ – Επιστολή ΕΠΑ

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ε – Αποτελέσματα έρευνας καταναλωτών

ΕΓΓΡΑΦΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ